

‘Queda inaugurado este pantano’

Arturo Torró, alcalde de Gandia, va anunciar al mes de juliol la substitució de l'escultura ‘25 d'Abril del 1707’, que l'alcoià Antoni Miró va aixecar a la plaça del mateix nom l'any 2007, en el tercer centenari de la batalla d'Almansa. El primer edil al·lega que els turistes no n'entenen el significat i ha acusat de “catalanista” l'artista, que ha optat per dur el cas als jutjats. La situació s'ha empantanegat, i de quina manera.

Potser perquè era 18 de juliol, Arturo Torró, l'alcalde popular de Gandia, va alçar-se més bel·licós del que és costum. O potser va coincidir amb el seu amic i també alcalde –de Xàtiva i del PP– Alfonso Rus, i de cop i volta, enmig d'uns somriures, se'ls va acudir retirar l'escultura que presideix la plaça del 25 d'Abril, erigida el 2007 per l'artista alcoià Antoni Miró en commemoració del 300 aniversari de la batalla d'Almansa i que havia estat encarregada pel govern anterior, de color socialista.

L'endemà mateix la notícia ja apareixia publicada a la premsa i les motivacions que exposava el primer edil eren diverses: des que el monument “forma una paret que tapa la vista de la ciutat” fins que “els madrilenys que vénen, no l'entenen, com tampoc molts dels veïns”. L'escultura alternativa, elaborada per Jaume Espí, es limita a indicar –en lletres majúscules de mida gegantina– que allò és Gandia i més concretament l'entrada “norte”, segons recull l'esbós.

Mentre Arturo Torró esbombava la decisió presa, Antoni Miró dormia a casa, com cada matí. Crea de nit i descansa de dia, fins que de vesprada es reclou de nou en alguna dependència del l'imponent Mas Sopalmo, a Ibi (Alcoià), 75 quilòmetres al sud-oest de la capital de la Safor. Rutines d'artista.

Miró, però, se n'assabenta de seguida i no vacil·la: telefona a l'advocat alzireny Joan Antoni Llinares, administrador de

l'IVAM durant 11 anys, ex-gerent del Museu Nacional d'Art de Catalunya i director general transitori del Palau de la Música Catalana després que es coneguera el desfalc de 35 milions d'euros. Un amant de l'art i un expert en legislació intel·lectual alhora, amb bons contactes, a més, en l'àmbit del penalisme.

L'article 323 del Codi penal espanyol preveu sancions per a qui desnaturalitza o destrueix un bé cultural i, molt abans, el 15, considera com a punible la temptativa de delictes, com seria el cas. D'una altra banda, l'article 541 del codi en qüestió persegueix l'expropiació il·legal dels béns, i el 404 parla de la prevaricació, que es produiria en cas de vulnerar els drets morals d'autor tot sabent que és delictes. I no sols això, perquè la Constitució espanyola fa menció expressa al dret de creació i al respecte a la propietat, en aquest cas material. Per si no n'hi ha prou, l'article 6 del Conveni Internacional de Berna sobre drets d'autor també nega la possibilitat d'alterar o destruir l'obra del seu espai físic, la llei de propietat intel·lectual espanyola és igualment restrictiva i la llei de patrimoni cultural valencià, de la Generalitat, vetlla per les creacions artístiques de gaudi públic.

Armat de lleis, doncs, Antoni Miró inicia la contraofensiva aquell mateix dia. Assessorat per Llinares, s'afanya a trametre un document a l'alcalde en què li recorda que “aquesta obra escultòrica va ser concebuda i creada per mi després

que se m'encarregara per l'ajuntament de Gandia treballar artísticament sobre un espai urbà públic”, motiu pel qual l'escultura resultant conforma “amb el seu context, un bé cultural públic integrat indefinidament i inseparablement en el patrimoni públic a través d'aquest espai urbà”.

Néstor Novell en pot donar fe. Oficiava com a assessor urbanístic del consistori quan el socialista José Manuel Orenge hi era al capdavant. Dins del paquet d'inversions de la Copa de l'Amèrica del 2007, que també van arribar a Gandia, el Ministeri de Foment no sols va invertir diners en la millora de la façana marítima de la ciutat, sinó que va remodelar l'accés nord de la ciutat, el provinent de “la carretera de València”. Van desdoblant-hi els carrils d'entrada i eixida i van executar-hi una rotonda molt ampla a la plaça del 25 d'Abril, que els socialistes havien rebatejat així després de molts anys de ser coneguda com la plaça de Serralta.

L'alcalde Orenge va comunicar a Novell que el Ministeri havia reservat una quantitat important de diners –150.000 euros– per tal de culminar les obres amb una escultura central que l'Ajuntament podia escollir lliurement. L'elecció de l'autor va anar a càrrec de Novell mateix, que no ho va dubtar: “Els grans artistes del país ja havien deixat la seua empremta a Gandia, teníem obres d'Andreu Alfaro, Manolo Boix i Artur Heras, però encara no d'Antoni Miró, i per això li ho vaig proposar”.

Corria l'any 2006, el tercer centenari de la desfeta d'Almansa era a la cantonada i la plaça del 25 d'Abril era l'indret perfecte on aixecar un monument de record. Després d'analitzar l'entorn i de prendre'n les mides, Miró va elaborar un esbós del que pretenia fer i la comissió de Cultura del consistori –on figuren tots els partits amb representació– va donar-hi el vist-i-plau sense cap vot en contra. El tema ja havia passat per la comissió d'Urbanisme, que tan sols va posar com a condició que l'escultura no ocultara el campanar de la seu.

Vuit mesos més tard, Miró ja havia enllestit l'obra. Una peça gegantina, de

La plaça del 25 d'Abril de Gandia, amb l'escultura d'Antoni Miró sobre la batalla d'Almansa que l'actual alcalde, Arturo Torró, ha anunciat que retirara.

30 tones de ferro i 25 metres de llargària, amb una base de formigó armat de 300 tones. “Està ancorada a terra de manera que pot durar fins a l’eternitat”, s’enorgulleix l’autor. “En aquests sis anys no havia patit cap pintada ni cap agressió, però malgrat tot sabia que podia passar una cosa així... Ja sabem com se les gasta, aquesta gent”, diu ara, resignat.

“La intenció de l’alcalde era emmagatzemar-la, però en assabentar-se del marc normatiu vigent, va començar a dir que únicament volia ‘dignificar-la’ i trobar-li un espai més adient, tot i que es tracta d’una obra que vaig concebre per a aquell lloc en concret”, afirma l’artista, que va rebre el suport immediat i entusiasta d’un centenar d’intel·lectuals valencians —entre els quals Boix, Heras, els germans Sirera, Joan Francisc Mira, Isabel-Clara Simó, Alfons Llorenç, Rosanna Pastor o Manuel Portaceli— adherits a un manifest impulsat per l’entitat Acció Cultural del País Valencià (ACPV).

L’escultura, inspirada en *La rendició de Breda* de Velázquez, mostra la derrota dels maulets davant dels botiflers a través d’uns murs d’acer Corten amb dibuixos entreteixits. El general Ambro-

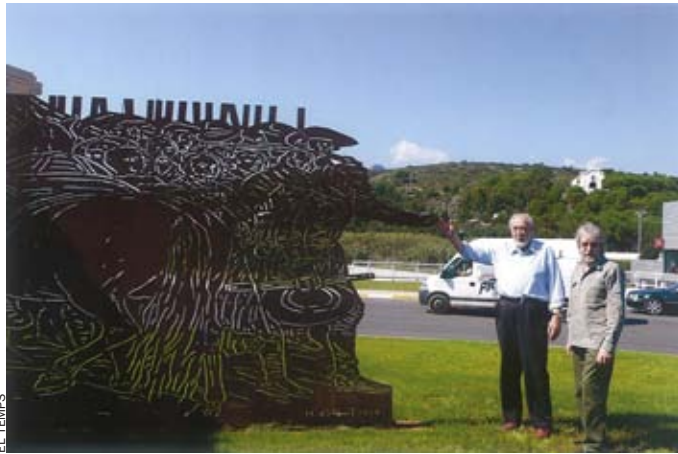
sio de Spínola, enviat pel rei castellà, rep les claus de la plaça de Breda de mans de Justino de Nassau, que ha perdut la batalla. Les 118 llances clavades a terra separatament del conjunt central doten de vivacitat el conjunt artístic, coronat per quatre barres fetes a partir de quatre barres més cadascuna.

Dimarts de la setmana passada, l’Ajuntament emetia un comunicat de premsa titulat textualment: “Miró va amagar la seua facció catalanista dins de l’escultura del 25 d’Abril presidint l’entrada de Gandia”. “De forma subtil però precisa”, explicava, “l’escultura dissenyada per Miró sobre el 25 d’Abril amaga símbols catalanistes”. “En concret”, continuava, “les quatre barres que conformen la bandera ‘quadribarrada’ de Catalunya, que estan camuflades i només s’aprecien en perspectiva”. “Açò demostra la connivència de l’autor amb el catalanisme”, sentenciava la nota redactada pel consistori. “Efectivament, ara s’entén per què al Bloc i al PSOE els molesta tant aquest trasllat, sobre tot [*sic*] tenint en compte que fins ara no s’havien molestat amb altres canvis [*sic*] d’escultures promoguts anteriorment”, conclouia.

Un ‘in crescendo’. En efecte, el procés de retirada i posterior trasllat de l’estàtua *25 d’Abril del 1707* ha derivat en un *in crescendo* de tensió entre l’Ajuntament i Miró. L’escultura continua a la plaça malgrat els reiterats anuncis de Torró de desmuntar-la amb celeritat: va fer-ne un al juliol, un altre a les darreries de setembre i hi ha insistit a l’octubre.

L’única treva es remunta a l’1 d’agost, quan ambdues parts van acordar —en una reunió mantinguda al Mas Sopalmo— d’obrir un període de dos mesos per tal que el consistori oferira diversos enclavaments alternatius a l’artista. Per les característiques de l’obra, però, no resulta fàcil encabir-la en qualsevol lloc, i l’estiu es consumia sense que Torró es comunicara de nou amb Miró.

Com a aperitiu a la Fira i Festes de Gandia, però, l’alcalde va comparèixer unilateralment davant els mitjans el 25 de setembre per fer-los saber que la decisió estava presa: l’escultura de Miró es retiraria per posar-hi un rètol amb les lletres de la ciutat, la plaça recuperaria l’antic nom de Serralta i l’obra actual es traslladaria al parc del País Valencià, que passaria a anomenar-se del 25 d’Abril.

EL TEMPS

JUANO PERET

EL TEMPS

JORDI PLAY

Dalt, Antoni Miró –amb ulleres– i l'escultor basc Néstor Basterretxea, vora l'escultura erigida pel primer. Al costat, Arturo Torró i el seu regidor de Cultura, Vicent Gregori, mostren el nou disseny de la plaça. A sota, Néstor Novell, que va encarregar l'obra a Miró, i Joan Antoni Llinares, advocat de l'artista.

Una jugada mestra de billar que encara no ha introduït cap bola en cap forat, però: l'estàtua del 25 d'Abril continua al seu lloc, la plaça no ha perdut el seu nom i Antoni Miró no ha visitat encara el parc del País Valencià.

“Com que l'alcalde no m'ha convidat a anar-hi, l'he vist a través de l'ordinador, amb Google Maps”, matisa ell. “La ubicació em sembla infame, a l'extraradi de la ciutat, un lloc amagat que no dignificaria en absolut l'estàtua”, afegeix. “Tothom de Gandia amb qui parle em diu el mateix: aquest és un caprici inútil. Un alcalde ha d'actuar en benefici del poble, i la proposta alternativa em sembla que vulgaritza la ciutat, amb aquelles lletres estil Hollywood, o Cullera, que ja es veuen a tot de municipis. És lògic que l'alcalde vulga deixar-hi la seua marca, però que ho faça en una altra rotonda d'accés, que en té de completament noves”, assenyala.

Miró va parlar amb Jaume Espí, l'autor de les lletres de Gandia *norte*, poc després que es coneguera la decisió de

l'alcalde de substituir una obra per l'altra. Aquell li va confessar que desconeixia la manera –secreta i directa– com Torró havia gestionat el canvi d'escultura i va comprometre's amb Miró a no actuar sense el seu consentiment.

Darrerament, però, l'alcalde ha indicat que la retirada del conjunt de Miró anirà a càrrec del taller d'Espí, que s'ha ofert a desmuntar-lo “sense que això coste un sol euro als ciutadans de Gandia”. “Em fa molta por quan diuen que la gent treballa sense cobrar un euro”, adverteix Miró, que no ha tornat a conversar amb Espí. “M'ha demostrat que la seua paraula no val res”, es limita a dir.

Als jutjats. Ateses les circumstàncies, Joan Antoni Llinares i la penalista Teresa Llamazares van visitar els jutjats de Gandia el 10 d'octubre per presentar una denúncia contra Arturo Torró i el seu regidor de Cultura, Vicent Gregori.

La denúncia ha prosperat i Antoni Miró ja va prestar declaració dijous passat. Aquest dimarts serà el torn de Torró i

Gregori, i una vegada escoltades totes les parts, el jutge podria decretar l'adopció de mesures cautelars. L'Ajuntament ja ha procedit a desmuntar l'enllumenat de la peça –dissenyat per Miró mateix– però el mal seria del tot irresoluble si s'iniciava el desmuntatge del cos central. “Les 118 llances, només poden traure-les d'allà si les han trencades prèviament”, avisa Miró, que veuria alterada l'obra original. Perquè una cosa és pactar amb l'autor el trasllat i recomposició de l'obra, i una altra, de molt diferent, dur a terme aquest trasllat sense el seu plàcet.

“L'actitud de l'alcalde va canviar de seguida que va adonar-se que no podia desfer-se de l'escultura amb tanta facilitat”, explica l'advocat Llinares. “Vam escriure sengles cartes a la consellera de Cultura [María José Català] i a la delegada del govern espanyol [Paula Sánchez de León] com a responsable de vetllar per la llei de patrimoni cultural valencià i com a representant de la institució que va sufragar l'obra, respectivament, però cap d'elles no ens va contestar”.

No obstant això, la consellera sí que va advertir Torró de les conseqüències que podia tenir una decisió d'aquest tipus, cosa que va propiciar la reunió a casa de Miró; però l'alcalde ha recuperat la iniciativa i només contempla l'opció de retirar l'escultura. Llinares, que va ser present a la cimera en qüestió, afirma que Torró és un "fatxenda" que no els ha mostrat el nou entorn del conjunt artístic. "I li vam demanar que, una vegada esgotats els dos mesos que ens havíem concedit, si no havíem trobat una solució, allargara aquest període", rebla l'advocat.

Torró està obsedit a traslladar l'obra coste el que coste, i el canvi de tarannà que va implicar la mediació de la consellera ha quedat en no res. Torró ha acusat Miró públicament de "voler guanyar popularitat per tal de vendre més obres" i de "treballar en favor dels Països Catalans i contra el PP". "El catalanisme no té futur a la Comunitat Valenciana ni tampoc a Gandia, almenys mentre jo en siga l'alcalde", ha asseverat.

El seu regidor de Cultura es mostra igualment taxatiu. "Volem que siga una obra visitable i no com ara, que es troba enmig d'una rotonda. La traslladarem a un lloc transitable i l'acompanyarem de les explicacions oportunes, perquè molts gandienecs no saben que té a veure amb la batalla d'Almansa", raona Vicent Gregori, que va rebre un correu electrònic d'Antoni Miró en què aquest li feia saber que no li agradava gens l'alternativa del parc del País Valencià.

"La decisió és ferma", contesta. "Els tècnics ja treballen sobre diverses ubicacions al parc del País Valencià, que passarà a ser el parc del 25 d'Abril". Sobre les quatre barres i la seua visibilitat, Gregori opina que van "defugir el vessant polític d'aquest assumpte fins que uns altres van començar a explotar-lo", en referència a "la cadena humana que va fer l'oposició tot encerclant l'escultura".

Néstor Novell, ex-assessor que ara torna a exercir com a catedràtic d'institut, retreu als nous governants el menysteniment al comitè de savis local que fins ara determinava el canvi de la nomenclatura urbana. "L'alcalde fa i desfà com vol, ara s'ha fet decorador i ha retirat d'un parc infantil l'escultura d'Heras [uns Pinotxos que, segons la versió oficial, podien ferir els xiquets] per posar-hi una creu, canvia baranes i tanques amb diners que no té i prova d'esborrar tot allò que faça olor de

valencianisme", considera. "És un home d'una ignorància absoluta, però que s'hi rabeja. Un personatge de barra de bar". Novell i una altra gent han impulsat la Plataforma 25 d'Abril, que aixopluga empresaris, sindicats, associacions culturals i més, els quals han demanat a l'alcalde que no toque l'escultura, perquè ja forma part del patrimoni cultural local i perquè ningú no s'havia molestat fins ara. Amb anterioritat, una quinzena de persones ja s'havia adreçat per carta al Consell Valencià de Cultura, a fi que hi posaren pau. Infructuosament, és clar.

Joan Antoni Llinares, de la seua banda, descriu un Arturo Torró "semianalfabet" i "desafiant". "Vol situar l'escultura en un parc on pixen els gossos i els joves juguen a futbol, obviant les lleis i conculcant principis constitucionals".

"És una decisió salvatge", s'enutja l'autor, a qui els partits de l'oposició ja li han comunicat la intenció de retornar l'escultura al lloc que ara ocupa, en cas que l'alcalde, com sembla que passarà, finalment opte per traslladar-la als afores de la ciutat. Miró evoca aquests dies el

"quan el mal ve d'Almansa, a tots alcança" que sentia pels carrers d'Alcoi sense saber que significava i que Al Tall, en una cançó, va fer més famós encara.

Embogit d'anticatalanisme, l'alcalde Torró ha redactat enguany un manifest amb motiu del Nou d'Octubre i ha estrenat una processó cívica de la senyera, però els grups de l'oposició no han secundat cap de les dues iniciatives.

Encantadíssim d'això, el PP de Gandia ha escampat per les bústies un pamflet de quatre pàgines en què diu que "PSOE i Bloc no participaren, menyspreant el nostre himne i la nostra Reial Senyera. Per a ells, la seua bandera és la quadrabarrada, i el seu país, els Països Catalans". "PSOE i Bloc sí que assisteixen al Correllengua, on fan onejar banderes del PSAN i la independentista catalana", diu també, entre més coses d'aquest estil.

Empantanegat d'anticatalanisme, Torró i el seu despotisme visiten els jutjats aquest dimarts, on es dirimeix, ves per on, una altra batalla d'Almansa.

Víctor Maceda

Venda d'entrades a partir del 20 de setembre

Més informació a www.tresiquatre.cat